

effert, atque ad pietatem et religionem conver-
tamus, simulque etiam exemplo proximos ad
laudandum prædicandumque Deum vocemus
atque invitemus, secundum illud Christi, Matth.
5, v. 16: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, etc.*;
dum in genua, dum in faciem procumbimus,
dum manus in cælum tendimus, aut palmas,
quasi vincetas, consociamus; oculos sustollimus,
caput detegimus, nudis pedibus ambulamus,
humus cubamus; cilicium induimus, ovinas, ca-
prinas pelles, ut ait Apostolus, atque omnino
tanquam sordidatos nos sistimus ante Dei ocu-
los; quid aliud agimus, quam nostram parvi-
tatem, et, ut sic dicam, indignitatem, cum
divinæ majestatis magnitudine comparamus?
coque et nostram et eorum qui nos forte
intuentur mentem ad despicendum res nos-
tras; suspiciendum verò admirandumque et
expectandum cœlestes et divinas flectimus?

Quid crucis signum? quo ipsa etiam antiqui-
tas, ut ait Tertullianus, ipse auctor inter nos-
tros sanè cum primis antiquus, quæcumque
illam conversatio ulla exercebat (utor ejus
verbis) terebat frontem; quid, inquam, hoc
signum aliud est, quam ingenua crucis pro-
fessio, atque adeo ut de gloriantia prædicandâ
que re, sancta jactantia? Quare illud dum
ex animo in omnibus nostris actionibus usur-
pamus, atque in re per se probrosâ, salutis
nostræ memoriam et imaginem nobis sæpè
proponimus, et veluti hoc Christi trophæo, hos-
tem, ne ea quæ aggredimur, impediatur, deterre-
mus, Christum ipsum, procul dubio, nostrâ
tam liberali professione atque fiducia, in eâ
quam ipse nostrâ causâ sustinuit ignominia,
ut ea quæ agimus auspiciatiora faciat, provoca-
mus. Verùm abesse volo ab his omnibus
fictam simulationem, in quâ, sicut nec reliquæ
virtutes, ita neque pietas inesse potest; est
enim illa in cœremoniis omnibus, cultuque
externo maxima pestis. Debent enim hæc, ut
proba sint, neque gloriæ et laudis cupiditate,
neque etiam magicâ superstitione exerceri, sed
cum animi pietate conjuncta esse, atque ab eâ
veluti procreari. Sed neque salutis nostræ
spem atque fiduciam in istis collocatam habere
debemus, quæ Christi meritis planè est attri-
buenda; sed hæc hactenus.

Solent perique calcamentis significatas esse
dicere, pravos corporis cupiditates, sive ani-
malem hominis partem, quæ non percipit ea
que spiritus Dei sunt, ut ait Paulus 1 Cor.
2, 14, semper humi strata, terrenisque affixa
rebus. Eæ enim perturbationes mentis, quoad

ejus fieri potest, extenduntur, ut res
contemplari, meditarique volunt. Hæc
allegoria etiam à quibusdam est Hebræis pro-
dita. Et fortassis eodem spectat, quòd Christus
suorum discipulorum pedes lavat, priusquam
eos sacrosancti sui corporis et sanguinis parti-
cipes faciat. Quin illud quoque non incitum
est, ut mihi videtur, quod à Cypriano est
proditum (si is est auctor librorum ad Quiri-
num inscriptorum), hoc ritu significari, unum
Christum esse Ecclesie verum sponsum, cæ-
teros verò omnes, quantumvis sanctos Deoque
probatos viros, amicos modò sponsi. Cùm ut
in Deuteronomio et historia Ruth scriptum est,
qui alteri propinquiore magisque necessario in
ducentis sponse jure cedebat, exuere calcem
lege debuerit.

Quidam inter recentiores Judæorum scri-
ptores celebris famæ, et sanè acutus et eruditus,
Isaac Jeræmus observavit, Mosi dictam esse:
*Exue calcamenta tua è pedibus tuis, numero
plurimum; at Josuæ: Calcamentum tuum è
pede tuo, quia illi duplex cura incumbebat,
quarum utramque ab se in Deum rejicere
jubebatur, huic verò unica, Moses enim,
quomodi cum imperio apud populum fuit, non
solum imperatoris officia, sed etiam patris fa-
miliaris et nutritii facere debuit, cùm per vastam
solitudinem illi alioqui cibo, potu, veste
caruissent. At Josua in regione omnibus re-
bus, quæ ad humanos usus necessariæ sint,
affluente, nullam nisi bellicarum rerum cura-
tionem habuit. Alius Judæus in cabalistarum
philosophiâ eruditus et versatus, nomine Ba-
haius, ad uberiorem rerum divinarum intel-
ligentiam, quâ Moses præ Josuâ informandus
à Deo esset, atque ad aliorum gradum, quò
esset propius in illius familiaritatem admit-
tendus, spectare existimat numeri differen-
tiam. Sed hæc argutiora sunt quàm firmitiora.*

Quod porrò sequitur: *Quia locus in quo insi-
stis, res sacra, sive, sacer est* (sæpè enim sub-
stantivis pro adjectivis, ut grammatici loquun-
tur, utitur Hebræa lingua), causam continet
exendi calcamenti, atque dicitur, quid
sibi illa cæremonia voluerit, explicat, nempe,
ut præsentis majestatis divinæ opinio, animum
imperatoris magnâ religione perfunderet atque
obligaret, quo is non solum ad ea quæ mox
est moniturus Deus, mentem acris intende-
ret, verum etiam augustissimi illius ostenti
memoriâ se ipse in posterum subinde confir-
maret. Quò enim spectet loci sanctitas, si
non ad divini numinis præsentiam? Nam quòd

quidam existimant, ad universæ Chananaeæ
dignitatem pertinere, vanum nimis est, et ex
inconsiderantiâ profectum. Etenim locus ille
quoque in quo Moses ardentem rubum videbat,
similiter atque iste sacer esse dicebatur, quam-
vis procul à Chananaeâ abesset. Tum si uni-
verse Chananaeæ sanctitas istis verbis perhi-
betur, quid restat, nisi ut omnes simul
Israelite, unâ cum imperatore, calcem abji-
ciant, nudisque pedibus ambulent? Est igitur
quod ait, hujusmodi: « Memineris te coram
« Deo ipso stare, iisque quæ et vides, et
« porrò audies consilium voluntatemque summi
« numinis tibi declarari. » Etsi enim Deus ubi-
que est, atque hic mundus omnis, templum
domusque ipsius habetur, neque certis con-
cludi locis ejus infinita majestas potest, tamen
non perinde ubique præsentiam suam declarat,
sed prout divina ejus rerum humanarum mo-
deratio postulat. Ad hoc, quædam eum loca
singulariter suo cultui consecrata dedicataque
velle præ aliis, tam sæpè ipse est testatus,
ut supervacanea sint, si qua proferam argu-
ments. Et sunt ejus rei exempla in primis
insignia, sacra arca, et memorabile illud
Salomonis templum, in quibus ut se singula-
riter coleremus, precaremur, veneremur,
voluit. Affert enim eæ res religionem utillem
populis, civitatibus, cæteribus hominum aliis,
quippe qui ejusdem loci precationibus et co-
lendo Deo dicati, atque eorumdem rituum et
sacrorum communione arcitius inter se conso-
cantur, mutuæque charitate obligantur. Neque
enim est, opinor, ullus nostrum, qui non
sæpè in se ipse experietur, pietatem atque
religionem majorem incessere animum suum,
cùm in templa, eaque loca ingreditur, quæ
sanctitatis opinione habent venerationem, præ-
sertim tum, quando in ipsis publicè hominum
cætus rebus divinis operam dat. Rectè igitur
locus ille in quo stabat Josua, sacer à Deo
vocabatur, illud et quia ipse suâ eum præsen-
tia reverè consecrasset, et quia Josuæ erat
utilis eæ sanctitatis opinio, ob causas quas
jam attulimus. Nam si res omnes consecrantur,
ut ait divus Paulus, per verbum Dei, et sa-
cras preces quæ ad illas adhibentur, quanto
magis per Deum ipsum, quando se apud ipsas
efficienter præsentem sistit! Nam ut ex novâ

CHAPITRE VI.

1. Jericho autem clausa erat atque
munita timore filiorum Israel, et nullus
egredi audebat aut ingredi.

quoque lege exemplum unum afferam, an non
singulari sanctitate affectam à Deo fuisse pis-
cinam illam putabimus, quæ Jerosolymis *Beth-
hesda*, hoc est, misericordis aut benignitatis
locus vocabatur, in cujus aquas ab angelo
commotas atque agatas qui primus descendis-
set, is à quovis morbo curabatur? Sanè in ele-
menti naturâ tantam infuisse efficacitatem
nemo sanus dixerit.

Sed concludam hunc locum divi Augustini
verbis, qui in Epistolis sic scriptum reliquit:
« Ubique quidem Deus est, inquit, et nullo
« continetur aut includitur loco, qui condidit
« omnia. Oportetque eum à veris adoratoribus
« spiritui et veritate adorari, ut in occulto exan-
« diens, in occulto etiam justificet et coronet.
« Veruntamen ad ista quæ hominibus visibi-
« liter nota sunt, quis potest ejus consilium
« perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula
« fiant, in aliis non fiant? Multis enim notis
« sima est sanctitas loci, ubi beati Felicis No-
« lani corpus conditum est. » Et quæ sequuntur
plura in eum sententiam.

Postrema hujus capituli clausula: *Fecitque Jo-
sua sic*, nobis ante oculos ponit ad imitationem,
promptam et alacrem in parendo verbis Dei
obedientiam. Nam, ut nuper dicebamus, ejus-
modi sancti spiritus inflatu informata Josuæ
mens intus erat, ut planè intelligeret, divinam
esse visionem, non præstigias aut fallacias
cacodæmonis. Discamus igitur et nos quoque
Dei verbis, quibus nobis per sacra Evangelia
quotidie loquitur, credere simpliciter, ut ipsa
Ecclesie perpetua consensio eæ explicavit. Et
si quando humano judicio nostro illorum sensa
non satis probata videntur, ne in animum
inducamus calumniano velle pervertere doc-
trinæ à Patribus ad nos propagatæ pulcher-
rimum consensum concentumque, sed existi-
memus Deum illa nos intelligere noluisse, sed
credere. Itaque credamus, neque ullis modis
abducamus, ut putemus, sanctissimos illos
viros, qui tam longâ serie, alii post alios,
omnem, nostræ religionis disciplinam nobis,
quasi per manus, tradiderunt, ad delirasse,
aut fallaciter verba sacra interpretatos esse,
cùm idem essent verbis quidem docendi,
moribus autem, totiusque vite suæ exemplo,
rectè faciendi vivendique magistri.

CHAPITRE VI.

1. Cependant Jéricho était fermée et bien
munie, dans la crainte où l'on y était des en-
fants d'Israël, et nul n'osait y entrer ou en
sortir.

2. Dixitque Dominus ad Josue: Ecce dedi in manu tuâ Jericho, et regem ejus, omnesque fortes viros.

3. Circuite urbem, cuncti bellatores, semel per diem. Sic facietis sex diebus.

4. Septimo autem die sacerdotes tollant septem buccinas quarum usus est in jubilæo, et præcedant arcam fœderis; septiesque circuibitis civitatem, et sacerdotes clangent buccinis.

5. Cùmque insonuerit vox tubæ longior atque concisior, et in auribus vestris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maximâ, et muri funditis corruent civitatis, ingredienturque singuli per locum contra quem steterint.

6. Vocavit ergo Josue filius Nun sacerdotes, et dixit ad eos: Tollite arcam fœderis, et septem alii sacerdotes tollant septem jubilæorum buccinas, et incedant ante arcam Domini.

7. Ad populum quoque ait: Ite et circuite civitatem armati, præcedentes arcam Domini.

8. Cùmque Josue verba finisset, et septem sacerdotes septem buccinis clangent ante arcam fœderis Domini,

9. Omnisque præcederet armatus exercitus, reliquum vulgus arcam sequebatur, ac buccinis omnia concepabant.

10. Præceperat autem Josue populo dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate et vociferamini.

11. Circuivit ergo arca Domini civitatem semel per diem, et reversa in castra mansit ibi.

12. Igitur, Josue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcam Domini,

13. Et septem ex eis septem buccinas quarum in jubilæo usus est; præcedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes; et armatus populus ibat ante

2. Alors le Seigneur dit à Josué: Je vous ai livré entre les mains Jericho et son roi, et tous les vaillants hommes qui y sont. Voici de quelle manière vous devez vous conduire pour vous en rendre maîtres:

5. Faites le tour de la ville, tous tant que vous êtes de gens de guerre, une fois par jour. Vous marcherez devant les prêtres, dont les uns sonneront des trompettes et les autres porteront l'arche, qui sera suivie du reste du peuple, et vous ferez la même chose pendant six jours.

4. Mais qu'au septième jour les prêtres prennent les sept trompettes dont on se sert dans l'année du jubilé, et qu'ils marchent devant l'arche de l'alliance, comme ils auront fait les autres jours, avec cette différence que ce jour-là vous ferez sept fois le tour de la ville; et les prêtres sonneront de la trompette autant de fois.

5. Et lorsque les trompettes sonneront d'un son plus long et ensuite plus court, et que ce bruit aura frappé vos oreilles, tout le peuple élevant sa voix tous ensemble jettera un grand cri; et alors les murailles de la ville tomberont jusqu'aux fondements, et chacun entrera par l'endroit qui se trouvera vis-à-vis de lui.

6. En même temps Josué, fils de Nun, appela les prêtres, et leur dit: Prenez l'arche de l'alliance, et que sept autres prêtres prennent les sept trompettes du jubilé, et qu'ils marchent devant l'arche du Seigneur.

7. Il dit aussi au peuple, en s'adressant à ceux qui étaient en état de porter les armes: Allez, et faites le tour de la ville, marchant les armes à la main devant l'arche du Seigneur.

8. Josué ayant fini ces paroles, les sept prêtres commencèrent à sonner des sept trompettes devant l'arche de l'alliance du Seigneur.

9. Toute l'armée marcha devant l'arche; le reste du peuple la suivit, et le bruit des trompettes retentit de toutes parts.

10. Or, Josué avait donné cet ordre au peuple: Vous ne jetterez aucun cri, on n'entendra aucune voix, et il ne sortira aucune parole de votre bouche, jusqu'à ce que le jour soit venu où je vous dirai: Criez et faites grand bruit.

11. Ainsi l'arche du Seigneur fit le premier jour une fois le tour de la ville, étant précédée des gens de guerre et suivie du reste du peuple, et ensuite elle retourna au camp, et y demeura jusqu'au lendemain.

12. Et le lendemain, Josué s'étant levé avant

eos; vulgus autem reliquum sequebatur arcam et buccinis personabat.

14. Circuieruntque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus.

15. Die autem septimo, diluculo consurgentes circuierunt urbem, sicut dispositum erat, septies.

16. Cùmque septimo circuitu clangent buccinis sacerdotes, dixit Josue ad omnem Israel: Vociferamini; tradidit enim vobis Dominus civitatem.

17. Sitque civitas hæc anathema, et omnia quæ in eâ sunt, Domino; sola Rahab meretrix vivat cum universis qui cum eâ in domo sunt, abscondit enim nuntios quos direximus.

18. Vos autem cavete ne de his quæ præcepta sunt quidpiam contingatis, et sitis prævaricationis rei, et omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur.

19. Quidquid autem auri et argenti fuerit, et vasorum æneorum ac ferri, Domino consecratur, repositum in thesauris ejus.

20. Igitur omni populo vociferante, et clangentibus tubis, postquàm in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt, et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat; ceperuntque civitatem.

21. Et interfecerunt omnia quæ erant in eâ, à viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt.

22. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant dixit Josue: Ingredi mini domum mulieris meretricis, et producite eam et omnia quæ illius sunt, sicut illi juramento firmastis.

23. Ingressique juvenes eduxerunt Rahab et parentes ejus, fratres quoque et cunctam suppellectilem ac cognationem il-

le jour, les prêtres prirent encore l'arche du Seigneur.

15. Et sept d'entre eux prirent les sept trompettes dont on se sert en l'année du jubilé, et ils marchèrent devant l'arche, et sonnèrent de la trompette en allant. Toute l'armée marchait devant eux, et le reste du peuple suivait l'arche et sonnait du cor.

14. Et ayant fait une fois le tour de la ville au second jour, ils revinrent dans le camp. Ils firent la même chose pendant six jours.

15. Mais le septième, s'étant levés de grand matin, ils firent sept fois le tour de la ville, comme il leur avait été ordonné.

16. Et pendant que les prêtres sonnaient de la trompette au septième tour, Josué dit à tout Israël: Jetez un grand cri, car le Seigneur vous a livré Jéricho.

17. Il leur avait dit aussi auparavant: Que cette ville soit anathème, et que tout ce qui s'y trouvera soit consacré au Seigneur; que la seule Rahab, courtisane, ait la vie sauve avec tous ceux qui se trouveront dans sa maison, parce qu'elle a caché ceux que nous avions envoyés pour reconnaître le pays.

18. Mais pour vous, donnez-vous bien de garde de toucher à rien de cette ville, contre l'ordre qu'on vous donne, de peur de vous rendre coupables de prévarication, et d'attirer ainsi le trouble et le péché sur toute l'armée d'Israël.

19. Que tout ce qui se trouvera dans la ville d'or et d'argent, et de vases d'airain et de fer, soit consacré au Seigneur et mis en réserve dans ses trésors.

20. Tout le peuple ayant donc jeté un grand cri, et les trompettes sonnantes, la voix et le son n'eurent pas plus tôt frappé les oreilles de la multitude, que les murailles tombèrent, et chacun monta par l'endroit qui était vis-à-vis de lui. Ils prirent ainsi la ville.

21. Et tuèrent tout ce qui s'y rencontra, depuis les hommes jusqu'aux femmes, et depuis les enfants jusqu'aux vieillards. Ils passerent aussi au fil de l'épée les bœufs, les brebis et les ânes.

22. Alors Josué dit aux deux hommes qui avaient été envoyés pour reconnaître le pays: Entrez dans la maison de la courtisane, et faites-la sortir avec tout ce qui est à elle, comme vous le lui avez promis avec serment.

23. Les deux jeunes hommes, étant entrés dans la maison, en firent sortir Rahab, son

lius, et extra castra Israel manere fecerunt.

24. Urbem autem et omnia quæ erant in eâ succenderunt, absque auro et argento et vasis æneis ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrârunt.

25. Rahab verò meretricem et domum patris ejus, et omnia quæ habebat, fecit Josue vivere; et habitaverunt in medio Israel usque in præsentem diem, eò quòd absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Jericho. In tempore illo imprecatu est Josue dicens:

26. Maledictus vir coram Domino qui suscitaverit et ædificaverit civitatem Jericho! In primogenito suo fundamenta illius jaciât, et in novissimo liberorum ponat portas ejus.

27. Fuit ergo Dominus cum Josue, et nomen ejus vulgatum est in omni terrâ.

TRANSLATIO EX HEBRÆO.

1. Jericho autem concludebat, et oclusa erat, propter præsentiam filiorum Israel. Nemo egrediebatur, aut intrabat. — 2. Porro Dominus ait ad Josuam: Vide, tradidi in manum tuam ipsam Jericho, et regem ejus viros fortes. — 3. Nam circuibitis urbem omnès viri militares, tingendo urbem semel. Sic facietis diebus senis. — 4. Et septem sacerdotes ferent septem buccinas, ante arcam; at die septimo circuibitis urbem septenis vicibus, inflabantque sacerdotes buccinas. — 5. Et quando productiore sono inflabunt cornu jubili, ubi audieritis vocem buccina, ululabit omnis populus ut latu magno, cadetque murus urbis subter se, et populus intrabunt, quisque ex adverso. — 6. Igitur Josue filius Nun inclamavit sacerdotes, et ait ad ipsos: Tollite arcam fœderis, et septem sacerdotes ferant septem buccinas jubili, ante arcam Domini. — 7. Dixit præterea ad populum: Pergite, et circuite urbem, et qui succinctus est procedat ante arcam Domini. — 8. Factumque est, cum loqueretur Josua ad populum, ut procederent septem sacerdotes, ferentes septem buccinas jubilorum ante Dominum, et inflarent buccinas, arca autem fœderis Domini ibat, ponè illos. — 9. Et qui succinctus erat ibat ante sacerdotes inflantes buccinas. Qui verò agmen clauderat, ibat ponè arcam, procedendo inflandoque buccinas. — 10. Edixerat etiam Josua populo, iniquis: Ne ululetis, neque facite, ut vox vestra audiatur, neque prodeat ex ore vestro verbum, usque ad diem, quò dixerò ad vos: Ululate, et ululabitis. — 11. Circuivit igitur arca Domini urbem, ambiendo vice unâ, et intrârunt in castra, pernoctaveruntque in castris. — 12. Et surrexit Josua manè, sustuleruntque sacerdotes arcam Domini. — 13. Et septem sacerdotes gestantes septem buccinas jubilorum ante arcam Domini eundo incedebant, atque buccinas inflabant. Qui verò armatus erat hos præcedebat, et qui clauderat agmen, ibat ponè arcam Domini, procedendo inflandoque buccinas. — 14. Circuiveruntque urbem die secundo semel, et reversi sunt in castra; sic fecerunt senis diebus. — 15. Cùmque esset dies septimus, surrexerunt oboriente crepusculo, et circueverunt urbem ad istum modum septenis vicibus; eò duntaxat die circueverunt urbem vicibus septenis. — 16. Factumque est septimâ vice, ut cùm sonarent sacerdotes buccinis, diceret Josua ad populum: Ululate, nam dedit Dominus vobis urbem. — 17. Sît autem urbs anathema, ipsa, et quidquid est in eâ, ipsi Domino. Duntaxat Rahab meretrix salva sit, ipsa, et quidquid cum eâ fuerit in domo, quia occultavit nuntios, quos miseramus. — 18. Et tantum vos caveat ab anathemate, ne foris anathematizetis, hoc est, acciatis de anathemate, et exponatis castra Israel ana-

père et sa mère, ses frères et ses parents, et tout ce qui était à elle, et les firent demeurer hors du camp d'Israël, en attendant qu'ils fussent purifiés et rendus dignes d'être associés au peuple du Seigneur.

24. Après cela ils brûlèrent la ville et tout ce qui se trouva dedans, à la réserve de l'or et de l'argent, des vases d'airain et de fer qu'ils consacrerent pour le trésor du Seigneur.

25. Mais Josué sauva Rahab, courtisane, et la maison de son père, avec tout ce qu'elle avait, et ils demeurèrent au milieu du peuple d'Israël, comme ils y sont encore aujourd'hui, parce qu'elle avait caché les deux hommes qu'il avait envoyés pour reconnaître Jéricho. Alors Josué fit cette imprécation:

26. Maudit soit devant le Seigneur l'homme qui relèvera et rebâtitra la ville de Jéricho! que son premier-né meure lorsqu'il en jettera les fondements, et qu'il perde le dernier de ses enfants lorsqu'il en mettra les portes.

27. Le Seigneur fut donc avec Josué, et son nom devint célèbre dans toute la terre.

themati atque conturbetis ipsa. — 19. Atqui omne argentum, et aurum, vasaque ænea et ferrea, sanctitas est ipsi Domino, in thesaurum Domini veniet. — 20. Ululabat itaque populus, cùm canerent buccinas. Nam simul atque audivit populus vocem buccina, ululavit populus clamore ingenti; et labebantur moenia subter se, intravitque populus in urbem, quisque ex adverso, et ceperrunt urbem. — 21. Et perdidit quidquid erat in urbe, à viro ad feminam, à puero ad senem, et usque ad bovem, ovemque ac asinum, in ore gladii. — 22. Dixerat autem Josua duobus illis viris, qui speculati fuerant terram: Ingredimini domum mulieris meretricis, atque educate illinc ipsam mulierem, et quidquid habet, sicut ei jurastis. — 23. Et intrârunt pueri exploratores, eduxerantque ipsam Rahab, et ipsius patrem, et matrem ipsius, ac quidquid habebat; insuper omnes cognationes ipsius eduxerant, atque collocârunt eos extra castra Israel. — 24. Porro urbem comburebant igne, et quidquid erat in eâ; tantummodò argentum, et aurum, vasaque ænea, ac ferrea, contulerunt in thesaurum domus Domini. — 25. Itaque Rahab meretricem, et domum patris ipsius, et quidquid illa habebat, conservavit Josua. Mansitque in Israele, ad hunc usque diem, eò quòd absconderit nuntios, quos miserat Josua exploratum Jerichontem. — 26. Detestabatur autem Josua eo tempore, dicens: Execrandus vir coram Domino, qui surget, et ædificabit urbem istam, quæ Jerichontem, in primogenitum suum jaciât ipsius fundamentum, et in minimum suum colloct ipsius valvas. — 27. Dominus porro erât cum Josuâ, et fama ipsius erât per universam terram.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — JERICHO AUTEM CONCLUDEBAT ET OCLUSA ERAT, etc. Sic interpretandum esse *occludendâ* verbum hoc loco, ut ego sum interpretatus cùm ipsa, quibus aliter atque aliter inflexum est, formæ postulant, tum illud quod subjicitur: *Nemo egrediebatur, aut ingrediebatur*, declarat. Est enim, ut ego autumo, hoc illius *ἵκρον*; atque explicatio, ac si dicat, tam acerbis vigiliis custodisque septem munitamque fuisse urbem, ut et cives suos ita includeret, ut nemo omnium emitteretur, et hostes sic excluderet, ut ne quâ se in ipsam insinuare possent. Concludebat ergo suos cives, præclusa autem erât Israelitis hostibus. Chaldaeus utriusque verbi notionem attribuisse videtur, atque etiam Græci, quos Latini, ut libenter solet, est secutus. Nimirum existimavere isti, geminationem verbi acriter custodias, vigilias, munitationemque significare, quod Chaldaeus etiam dilucidè explicavit. Reddidit enim totum locum *μαρτυροῦντος*; his pluribus verbis: *Erat autem Jericho oclusa foribus ferreis, et obserrata vestibulis æneis, ante filios Israel. Non erat qui exiret ex eâ, neque qui intraret in eam. Non erat qui exiret ex eâ ad pugnam, neque qui intraret ad paciscendum de pace.* Sic enim habet manuscriptum exemplar Complutense quod penes me est. Arbitratus est ille scilicet, suas cuique claudendi verbo clastro-machinas et obices respondisse. Est autem iste versiculus opportunè admodum interpositus ei narrationi, quæ de illo viso erat instituta: dilucidè enim ostendit, eum non istâ confirmatione egerit imperatoris animus. Nimirum recentibus illis Dei promissis: *Omne*

locum quem calcabit planta pedis vestri, cum vobis dedi, et non consistet quisquam adversus te; istis, inquam, magnificis Dei promissis parùm videtur esse contentanum, quòd hæc tam firmis prima urbs custodiis et munitioibus operibitur, clausa atque septa se fortiter tueretur. Etenim quàm facilè humanus animus, quantâvis certâ fiduciâ suffultus labascet despondeaturque, cùm res adversus expectationem ire incipit, quisque de se conjicere potest. Et fortassis complusculos jam dies obsessa urbs, atque oppugnationibus aliquot frustra fuerat tentata, ut esset tantò illustrius Dei subsidium, quòd mox audierimus, atque planè intelligerent omnes, à Dei gratiâ atque potentâ chanaanici istius belli successum eventumque pendere. Nam Josua, illustrius fortissimus esset imperator, et procul dubio, egregiâ præditiis audaciâ, parùm tamen constantem firmumque fuisse adversus incommodos rerum successus, res ipsa declarabit apud hæcenses infeliciter primùm acta; cùm tamen jam tum ex Jerichontinâ admirabili victoriâ animos majores sumpsisse debuerat. Quoniam illa ejus affectio, non timiditas et ignavia, sed sancta quædam sollicitudo fuit, ut suo loco explicabimus. Ad hæc, illustriant mirabiliter ista tam acres et vigiles urbis custodias, quæ amplificat miraculum, quo mox Dei solo nutu capietur, quippe quæ omnem proditiis suspicionem longè submovent, quando clandestina consilia inter se conferre nulla hostes oppidanique possent. Porro illud: *Propter præsentiam filiorum Israel*, argumentum esse videtur securitatis Jerichontium, quâ ante Jordanis traje-

etum, non nisi ingruentibus tenebris clauderentur, ut in speculatorum historia audivimus. Aut significat circumsessum esse jam oppidum ab hoste, quantum quæ in Galgalis posita fuit castra, illud obsidione satis arctâ premebant, ut ante diximus: erant enim in conspectu urbis.

VERS. 2. — PORRO DOMINUS AUT AD JOSUAM: VIDE, TRADIDI IN MANUM TUAM, etc. Qui se paulo ante principem exercitus Domini nominabat, nunc *Jehova*, quod divinæ essentiae nomen est, vocatur. Nimirum idem unus est Deus, qui et est omnia in omnibus, et omnia in omnibus efficit, verum quâ mediatoris personam tenet, hoc est, reconciliandi nos Deo Patri curatorem habet, quod modo administrum se Patris esse profitetur, eique sua omnia accepta refert. Atque ad hunc modum divinæ operationes non raro in sacris litteris, per nomen Dei mutationem, occulte tectèque distinguuntur varietate personarum. Nam, ut alterum locum huic nostro parum dissimilem, exempli causâ, ostendam, Deus in Exod. 3, v. 49, ad Moysen cum dixisset primum: *Sic dices filiis Israel*, אַתָּא, hoc est, is qui perpetuo existit, *misit me ad vos*, mox subjicit: *Sic dices filiis Israel*, אַתָּא, *Jehova, Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, misit me ad vos*. Prius enim illud אַתָּא ad divinam essentiam, quâ ab omni æternitate in se beatus ille existit, spectat. Cum verò deinde se Deum patrum Abrahami, Isaaci, Jacobi nominat, evolvit se illis suæ divinitatis integumentis, atque bonitatis et beneficentiæ suæ inexplicabiles illos thesauros ostendens, quibus gratuito mortales complexus, salutari federe eos sibi associavit, filii et mediatoris personam induit. Cæterum si quis cum Judæis, imò etiam nostris opinari malit, fuisse e cœlitum beato choro angelum quempiam, non Dei Filium, qui hic Josuæ occurrit aspectabili specie, potest is dicere, aut nomen legantis esse legato impostum, auctoritatis gratiâ, quâ opus erat sanè maximâ, ut absurdissimis specie consilii jusis que fides adungeretur, atque obsequium; aut illum exercitus cœlestis principem, ubi se Josuæ tanquam præsentem propugnatores exhibuisset animosque addidisset, evanuisse, ac tum e vestigio hæc affata non auribus Josuæ, sed menti inflatu divino esse illapsâ, quo modo ante explicavimus, Deum cum viris piis colloqui sæpè solere. Porro mandativum verbum, *vide*, excitantis est ut aliâ sæpè, *Eccc.* Et, nisi fallor, arguit labascentem jam sensim imperatoris spem atque fiduciam. Videtur enim dare

significationem victoriæ, si non prorsus desperata, at certe insperata, atque inopinata. Sic enim solet Deus opem atque auxilium suum plerumque in ipso rerum summo discrimine, de improvise proferre, nempe ut nos adversus extremam desperationem durare doceat. Et simul, ut divina ejus potentia cum nostrâ infirmitate propius collata appareat luculentior; eoque pietate majore eam nos amplectamur. Mirè enim animus noster perpetuo est ad assumendum ea sibi, quæ Deo tribuenda sunt propensus; quod, quia gravissimum est flagitium et idolorum cultui simillimum, aut geminum potius, ut ante diximus, nusquam non ab eo avertere nos multis modis conatur Spiritus sanctus, à quo sacra historia est dictata. Et hinc est, quòd hoc loco non ait Deus: En ego tibi opem feram ad expugnandam Jerichontem, sed: *Ego tradidi eam in manum tuam*; solidam enim victoriam sibi ipse assumit, sic tamen ut communicare eam cum Josuâ se velle proficitur, modò ut ille se ad ipsius nutum ductumque accomodet. Currendum quidem nobis est per præscriptum designatumque à Christo stadium, ut bravium ab ipsius benignâ manu accipiamus. Verùm illud bravium amplissimum, atque in quo æternæ gloriæ et beatitudinis fructus est positus, non nostrâ virtute, sed illius sanguine comparatum est; neque nostro cursui alter, quam ex gratiâ ejus benignitate, quæ divinis ipsius promissis fixa fundataque est, debetur. Theologi, quod dico, totum paucis conficiunt verbis, cum aiunt: Omnem salutis nostræ causam in Deo consistere, ut effectore; sed interim à nobis requiri fidem, quæ per charitatem ea operetur, quæ sint illius voluntati consentanea, atque ad dictum cœlestis gratiæ accommodata; quo illam ipsius efficientiam suscipere, et quodam modo per liberi nostri electionem arbitrii adjuvare possimus. Neque enim, ut ad Jerichontiam victoriam redeamus, si Josua facere ea neglixisset, quæ prescribit Deus, quibusque actis ruitura mœnia promittit, cum faciendi etiam facultatem ille accepisset, aut concidisset muri, aut oppido ipse potitus fuisset; tametsi illæ ejus actiones, reipsâ murum non impulere, neque ejus casum efficienter præcesserent. Clamant quidem nunc omnes, victoriam omnem à Deo esse. Sed utinam, ut hoc se sapere atque intelligere præ se ferant verbis, ita et reipsâ quoque ostenderent; profectò non tam funestis bellis concuteretur orbis terrarum, et esset major religio in vulgi animis, cum à

Dei consiliis dependerent, et quæ ille mandaret, non quæ sua cuicunque daretur libido, ea sequerentur! Sed hæc hactenus. Jericho hic, non urbem, sed civitatem significat, cum Jericho et ejus rex viri fortes dicuntur. Verùm Latinus videtur secus existimare, quando copulam interponit, quæ tamen nulla est in Hebræo. Quam opinionem habet etiam R. Isaias, vir sanè eruditus. Cæterum quòd Jerichontium nominantur *viri fortes*, amplificat Dei victoriam, ejus consilio nulla fortitudo, nulla vis potest obistere, cum sit inevitabile. Neque verò istorum hominum fortitudo, quæ nunc prædicatur, fidem abrogat verbis Rahabæ, quæ abjectissimis omnes totâ regione animis esse dixerat, cum hostis etiam tum extra flumen castra haberet. Erant enim Jerichontium naturalis cujusdam audaciæ et fortitudinis viri, hominesque bellicosi, ad jam pridem pavore, quasi panico, percussis divinitus stupebant. Variis enim certè pugnis alioqui Israelitis exagitasset, prorsumque obsideri se atque includi mœnibus passi fuissent.

VERS. 5 et 4. — NAM CIRCVIBITIS URBEM, OMNES VIRI MILITARES, CINGENDO URBEM, etc. Cæremonia, quam prescribit Deus istis versibus proximis, tertio, quarto, quinto, hujusmodi est. Jubet ut diebus septem circumant urbem Israelitæ; senis quidem diebus, vicibus singulis, at die septimo septenis circuituibus, fore promittens, ut tum muri concidant, aditumque in urbem patefaciant. Ad hoc, ut aream circumferant, eamque septem sacerdotes præcedant, buccinis continuo canentes, reliqua turba taceat, usque dàm utulandi signum detur. Ista est oppugnandæ urbis universa à Deo commonstrata ratio, nimirum talis, ut planè intelligere omnes debeant, et fateri cogantur, solius Dei virtute atque potentia vinci hostes, quando illæ actiones, si ex se ipsæ judicentur atque æstimantur, non autem ex Dei jussu et voluntate, ludiorum ludibria potius censi debent, quàm bellatorum stratagemata. Et profectò si verum dispicere animi nostri possint, penè par ratio est in omnibus nostris operis, iis etiam quibus cœlestis regni præmium nos consecuturos promittit is, qui fallere non potest. Quæ enim, queso, illa vis est quæ violenti rapiunt illud, si modò nulla Dei jussa cum promissis conjuncta esse fingas? Quo, obscuro, velsumma atque liberalissima nostra studia aut officii, aut beneficii genere obligare nobis Deum queant, qui ἀνάγκη, neque bonorum nostrorum eget, neque nostra ad illum beneficentia

perlinere ullo modo potest? Sed ea est Dei erga miseros mortales gratiâ amoris benignitatisque immensitas, ut etsi planè nihil nobis sit, quo gratos ullâ ex parte nos prestare valeamus, nedum ejus demereri nobis benevolentiam, quippe qui nihil habeamus à nobis ipsis, nisi vitiositatem et pravitatem, tamen ipse ultrò nobis monstrare gratificandi sibi modos, et insuper iis utendi cum voluntatem, tum facultatem suppeditare dignetur. Quorum omnium una ratio posita in eo est, ut ipsius divinæ voluntati obsequamur. Quare stultissimum, ne dicam impium, mihi videtur, in ea sacra, cæremoniasque, et ritus colendi Dei, quos à majoribus nostris in Ecclesiâ sanctissimis, Deoque probatissimis viris traditos habemus, inquirere curiosi, quando nulla causa afferri potest, ob quam Deus ullam nostram operam alicujus preiti deputet, præter solam ipsius clementissimam voluntatem. Laudanda ergo est maximè, nobisque imitanda Josuæ et populi obedientia, qui tametsi ineptissima absurdissimamque oppugnandæ urbis munitissima ratio prescribi à Deo videretur, tamen nihil cunctantes, et summa securitate in illius consilio recumbentes, rei, ut videbatur ludicæ, serò et sedulo operam dant, certaque fide promissum eventum non frustra expectant. Copulam, quæ est in tertii versiculi principio, reddidi per causalem, ut vocant particulam, *Nam*. Sæpè enim littera, *vau*, non tam res ipsas conjungit, quam orationi continuandæ servit. Debet autem illa ejus iteratio: *Et circuibitis urbem, et corruet murus*, sic resolvi: *Si mul atque circumveritis urbem, corruet murus*. Est enim illius modi hebraismus frequens in sacris litteris, ut per geminam copulam alterum ex altero consequi significetur; sed hoc semel monuisse sat esto. Porro quòd hebraicè est אַתָּא אֶרֶץ כְּנָעַן, nosque convertimus, *semel*, id Aquilas reddidit *μὴ ἐδῶ*, unâ viâ; Symmachus *μὴ περιεδῶ*, unâ circuitione, quia positio אֶרֶץ apud Hebræos gressum aut incensum significat. Hoc enim adverbium *semel*, cum apud multas nationes simpliciter vocabulo careat, conjunctis vocibus ab aliis alter representatur. Hebræi igitur, pro *semel*, dicunt, uno progressu, similiter atque Italorum vulgus, *una volta*. Latinus interpres, nisi corruptus olim est hic locus, quarti versiculi prius membrum, quod cum superioris versiculi sensu implicatum, et coherens est, disjunctum, siquæ est interpretatus, quasi septimo solum die sacerdotes debeant tubis canere. Quod longò sæcù

fio, tentare omnia suadebat, ne si primam urbem frustra circumsciderent diu, pereundum esset fame atque inopiâ rerum omnium.

VERS. 9. — ET QUI SUCCEINCTUS ERAT, IBAT ANTE SACERDOTES, etc. Opinantur quidam, succinctos dici Rubenitas, Gaditas, et tribum dimidiam Manassitarum, quos capite 4 memorarim us succinctos armis processisse. At חֲסִידִים, hoc est, eos qui agmen claudabant, arbitrantur fuisse Danitas. Sic enim ista tribus in Numeris appellata est, idque hoc loco expressit sua interpretatione Chaldaeus. Danites enim postrema, ut loquitur Virgilius, coercabant, et praecedentia signa veluti ante se cogebant, cum essent postrema acies, atque eos qui necessitate quâpiam suos ordines reliquerant, excipiebant. Graeci aptissimo vocabulo *ἀπαγορευτά*; dixerunt, hoc est, agmen extremum, et veluti exercitûs caudam claudentes. Alii existimant, quotquot ex quâvis tribu armis instructi ornatique essent, eos ante arcam incessisse. Inermes verò, et qui è vulgo una circuire volebant, eos arcam esse secutos. Et hanc opinionem habuit, ut videtur, Latinus, atque etiam fortassis Septuag. Nam et hi verbum חֲסִידִים, convertunt tandem, è *חֲסִידִים*; hoc est, reliquum vulgus. Neque ego eam damnarim, cum sit sacris verbis minimè dissentanea. Similiter tamen vero mihi videtur, pulcherrimum illum à Deo institutum, atque per solitudinem observatum ordinem, hic denuò quadamtenus esse representatum. Itaque succinctos dici modò Judæos, Issacharianos et Zabulonitas: חֲסִידִים verò, hoc est, *ἀπαγορευτά*, sive postremam aciem claudentes, Danitas. Sed explicabo paucis ordinem illum universum, qualis fuerit. Igitur per desertum, tribus Juda cum Issacharianâ et Zabulonâ, acies prima erant, exercitumque totum praecedebant. Deinceps sequebantur Levitæ, qui Gersonitæ et Meraritæ vocabantur, cum tabernaculi apparatus omni. Secundum agmen constabat ex Rubenitis, Simeonitis et Gaditis, atque hos rursus subsequerantur Levitæ alii, quos Cahatitas nominabant, cum ipsâ arcâ. Ponè arcam incedebat Ephraim cum Manasse et Benjamin. Denique ultimum agmen erat Danitarum cum Aserianis et Nephthalitis. Quatuor enim omnium signis militaribus dispertiebatur universus exercitûs, dirigebaturque quorum primum tribui Judæicæ, ut antesignanæ, datum, habebat effigiem leonis, pro insigni. Alterum, quod Rubenitæ in secundâ ferebant acie, hominis imaginem cum mandragoris, hoc est,

eo fructus genere, quod ad matrem attulisse memoratur Ruben in Genesi. Tertium, quod Ephraimitæ gestabant ponè arcam, bovis sinu-lacro erat insignium. Quartum denique, quod postremam dirigebat aciem, gestatum à Danitis, aquilæ figurâ agnoscebatur. Hæc ex Hebræorum adytis protuli, ut agnoscas admiratam divinitatis arcam Christum, quam quatuor Evangelistarum signa per universum orbem terrarum deduxerunt. Sed istarum rerum accuratior tractatio non est hujus loci. Porrò illud: *Procedendo inflandoque buccinas*, id neque ad praecedentes armatos, neque ad postremos pertinet, sed ad solos septem sacerdotes. Est igitur, acsi sic dicatur: Atque inter procedendum canebatur buccinis: etenim sacerdotum modò erat, non aliorum hominum, buccinis canere, quæ Dei vocem populo representabant, ut cum Judæis sentit Theodoretus; et hanc sententiam planè expressit Chaldaeus, cum sic converteret eam verborum complexionem: Et sacerdotes procedebant inflando buccinas. Sed Latinus, Græcos, opinor, secutus, vulgò etiam cornua, ut videtur, permittit. Verùm id aperit refellit imperatum populo silentium. Sequitur enim:

VERS. 10. — EDIXIT ETIAM JOSUA POPELO, INQUIENS: NE TULLETS; NEQUE FACITE UT, etc. Silere modis omnibus jubet populum: solius enim Dei vox audiri debet. Nam ridiculum est, quod R. Levi F. Gersonis autumat, caveri oportuisse, ne oppidani ululatu populi excitati, in menia subirent, saxisque circumcunctes hostes peterent. Quasi verò tanta copia circum muros quotidie ire, et quidem cum septem buccinarum clangore perpetuo clam civibus potuerint. Atqui ille à sacerdotibus excitatus clangor, quid sibi voluerit, si rectè existimetur, non fuerit obscura silentii populi ratio. Igitur cum ille, tanquam praesentis, opemque ferentis Dei vocem representaret, consentaneum erat, ut silentio audiretur, neque et obstreperetur. Quòd autem ille clangor eam significationem dederit, sacris verbis sancta res est. Scriptum est enim in Numeris, 10, v. 9: *Quando venturi estis in bellum, in terrâ vestrâ, adversus hostes vestros, ubi clangoribus tubis, erit memoria vestri coram Domino, et liberabimini ab hostibus vestris*, etc. Ergo cum Deus veluti loqueretur, se memorem populi sui præstò adesse, frustra profectò locutus ille fuisset, si non auscultasset populus, hoc est, si non audiendis tubarum, quas sacerdotes inflabant, clangoribus, in memoriam redisset

illorum Dei promissorum, eaque amplexatus certâ fide fuisset. Nam qui contra loquentem mutuum voces mittit, non potest ille loquentis sensa satis expendere, atque intelligere. *Beatus*, inquit divinus vates Psal. 89, v. 16, *populus qui novit clangorem: Domine, in lumina vultus tui ambulabunt; in nomine tuo exultabunt solidos dies, et de tua justitiâ sese jactabunt. Nam ornamentum fortitudinis ipsorum tu es: et benigno tuo favore eriges cornu nostrum*, etc., quasi dicat: Is populus beatus est, qui attentè vocem Dei apud suum animum pertractat; neque obloquitur, sed in illâ toto animo acquiescit; ad illius nutum et ductum se applicat, et promissis fidenti, seque iis sustentat. Isto igitur imperato silentio, captatur populi attentâ religio: ne, dum ululatu se ipse exagitat, non possit animum ad sacras illius modi meditationes revocare, vel ne existimet etiam, non solum Deum, arcanâ et celestis efficacitate muros perempere, sed se quoque suo strepitu et clamore aliquod ad victoriam conferre momentum. Et sanè, *silere*, in sacris litteris, modestam animi quietem, quæ in coelestium rerum contemplatione posita est, significare, dum mens videlicet rerum humanarum parvitatem cum divinâ majestate apud se comparans, in Dei gratiâ et bonitate acquiescit, certâ afferri possunt testimonia, quale est illud Jeremiæ in naniis Thre. 3, v. 26: *Bonum est silentio expectare eam salutem quam Dominus afferat. Et illud Davidis Psalm. 4, v. 5: Dicite in corde vestro, in lecto vestro, et silete. Et rursus illud Psal. 131, v. 2: Faciebam ut sileret anima mea. Sed non est opus plura adjungere.*

VERS. 11. — CIRCEVIT IGITUR ARCA DOMINI EREM, EAM CINGENDO VICE UNA, etc. Verbum צָדָה positum est eâ inflexione, quam grammatici Hiphil nominant, quæ solet actionem transferre in alteram personam. Id propter David Kimhi existimat, hanc esse verborum sententiam, quòd Josua curaverit à sacerdotibus circumferri arcam. Sed illa diversarum inflexionum alia atque alia vis à grammaticis observata in verbis, non est usquequaque certa. Ego igitur sequendos putavi reliquos interpretes, Græcos, Latinum, Chaldaeum. Illud porrò: *Et intrarunt in castra, pernoctaruntque in castris*, Septuag. et Symmachus, atque istos imitatus Latinus, reddunt numeri singularis verbis, *intravit, pernoctavit*, quasi de arcâ, non de hominibus sit accipiendum. Sed nihil refert, cum certum sit arcam ab hominibus non esse relictam. Cæterum statuant Hebræi, hanc primam circumitionem factam esse eo die

quem nos Dominicum, quia eo Dominus et Servator noster revixit, illi primum Sabbati appellant, murosque urbis ipso demùm Sabbato corruisse. Neque enim nefas esse Sabbatum violare, quando ejus illi jussu fit, cuius voluntate idem dies quidi est dicatus, cum etiam sacerdotem in templo victimas immolent die Sabbato. Hæc David Kimhi, quæ ferè ad verbum ille compilavit ex primo capite libri Mesichæ, quæ de Sabbato inscribitur in Talmude Jerosolymitano, planè consentanea iis quæ Christus noster respondebat Pharisæis, cum ejus discipulos notaret, quòd pascua die Sabbato carpsissent, ut planè judicari possit, eum ad illa Judæorum denota, sive traditiones alluisse: quod sanè sæpè etiam alias fecit.

VERS. 12, 13 ET 14. — ET SUBREXIT JOSUA MANE. SUBTULERUNTQUE SACERDOTES ARCAM, etc. De imperatoris vigilantia mirificè diximus supra. Porrò secundi diei, et reliquorum deinceps, usque ad septimum, apparatus rursus ab integro describitur. Nimirum ut dilucidè planèque constet, nihil totis sex diebus actum aliud esse, quam intui illi, ut videbatur, pompæ operam datam, quo urbis evertenda ratio videlicet, soli potentia cælesti, et occultæ Dei efficientia debeat ascribi, et posteritatis cogitationes ab aliis machinationibus quibusvis avertantur. De illâ porrò particula: *Procedendo inflandoque buccinas*, quid esset sentiendum, exposuimus supra.

VERS. 15. — CUMQUE ESSET DIES SEPTIMUS, SUBREXERUNT, OBORIENTE CREPUSCULO, etc. R. David Kimhi sic hunc versiculum interpretatur, ut putet cum dicere, circumionem illam, quæ septimo die cum primâ luce fiebat, fuisse septimam; cæterum eo die non hanc modò esse factam, sed septies circumionem esse. Et sunt ista certè ab ipsâ re non dissentanea; sed quod ego reddidi, magis consentaneum sacris verbis mihi visum est. Porrò quando praesens ceremonia septenario potissimum numero peragitur et celebratur, ut et multa alie in sacrâ historia, sunt enim hic septem sacerdotes, septem buccinae, septem dies, et in iis septem circumionem, denique in uno die septimo, circumionem septem, non fuerit fortassis alienum prorsus ab usûto, si in ejus numeri mysterium patisper inquiramus. Igitur hæc primum quidem apud omnes confessa res est, Deum orbis effectorem hunc numerum in septimo die, quo ipse à condendis rebus se abstulit, veluti consecrasset, ut inde factum videri possit, quòd nusquam non iste numerus præ

sic explicanda sententia est: Cùm septimo die circuitio septima adornaretur, quæ omnium postrema erat futura, jamque sacerdotes buccinæ inflare pararent, tunc imperator mandasse populo, ut simul atque audirent buccinarum clangorem, sublati simul omnes vocibus ulularent, victoriam enim in manu esse. Hunc enim sensum patefacit nobis versiculus 26. Non igitur singulari aliquo cantu litui, aut cornu cujuspiam datum populo signum est prorumpendi in ululatum, sed jussit imperator, ut cùm primum audirent in postremâ istâ circuitione consuetum clangorem, quem sacerdotes inflando buccinæ excitabant, omnes plene gutture, quantum possent, canerent victoriam, quam adhuc silentio expectarant. Ceterum ex illo verborum ambitu: *Nam dedit Dominus vobis urbem*, atque iis mandatis, quæ nonc primùm proximis versiculis exponuntur, bona conjectura capi posse videtur imperatorem adhuc spe quidem, sed incertâ, circumduxisse populum circum urbem; neque ea quæ ipse à principe illo exercitus Dei certissima acceperat, nisi nunc demùm, pervulgasse. Quo ampliore predicatione digna est omnium, ut dixi, obedientia, qui tam alacres illi morigerati sunt, cùm vana potius somnia sua, quam quæ ad capiendam urbem utilia essent, videretur imperare. Sed de his satis multa supra.

VERS. 17. — SIT AUTEM URBIS ANATHEMA, IPSA, ET QUICQUID EST IN EA, etc. Vox אָנָתְמָה, hoc loco significat rem Deo devotam, et proinde à nullo homine utendam; alibi verò ipsam rerum perniciem, ut dicitur, sed ex execrabiles detestabilesque et pernicie dignas, ut proximo versu. Sed eadem una est istarum diversarum notionum ratio, quòd quæ Deo dicata sunt, ea in nullius hominis bonis esse possint; planè ergo idem est *herem*, apud Hebræos, quòd ἀνάθημα apud Græcos. Plura de isto verbo diximus capite 10. Doctores Heb. tractatione Sabbati, scriptum reliquerunt, opinari quosdam, Josuam, suoque sensu hanc duram sententiam adversus Jerichuntios pronuntiasse, vel quia statueret, Sabbato, hoc est, sacro die captam urbem, Deo esse consecrandam, et veluti immolandam; vel quia existimaret, pari eam casu esse debere, cum iis urbibus, de quibus lata lex à Mose est Deuteronomii capite 15, vel denique quòd putaret, legem de primitiis sanctam in Numeris, etiam in capiendis urbibus, observandam esse. Hæc ferè à Kimhi quoque hoc loco proferuntur. Isque existimat, creditur esse, nihil Josuam Dei injussu hæc in re fecisse. Quòd mihi etiam probatur, cùm

capite proximo Deus, hanc de urbis et civium anathemate legem, sibi aperte sumat, summeque eam fedus vocet. Fuit quidem dudum ante instituta à Mose lex, et sancita, in captis Chananæorum urbibus, nulli prorsus esse parcendum: atverò de ipsâ etiam urbe perendum atque delendam, quòd mandat Josua, id singulare est, neque ad alias Chananæorum urbes exemplum pertinet. Sed enim crudeliora ista videntur, quam pro divinâ lenitate. Atqui ejus benignitate plenus est orbis terrarum, is idem amat justitiam et judicium, ut canit sacer vates. Sola enim, et perpetua misericordia, disciplinam labefactaret, et ignavam pareret securitatem. Solius autem justitiæ rigor et severitas desperatione omnium animos afficeret. Jam supra quadringentos annos frustra distulerat Deus hæc Chananæorum supplicia, melioris vite expectatione; cùm illi interea majore in dies contumaciâ adversus illius patientissimam lenitatem decertare pergerent. Est enim illud pervulgatum, quòd ad Abrahamum dicebat, Gen. 15, v. 46: *Quia adhuc non est perfecta iniquitas Amorrhæorum*. Sed erit de his disputandum sapius. Neque verò ipso Israelitis meritiò quis insinulaverit immanitatis: quippe qui in istis caedibus atque incendiis patrandis Dei jussa exsequuntur, et, ut habet vulgare Hebr. proverbium, moltam farinam vulgare; cæcos leones occidunt; ardentibus urbibus flammam subjiciunt, hoc est, judicant, atque addictam exitio nationem, perditum ipsi, ut divinæ justitiæ administri, eunt. Ipsa igitur urbs Deo devovetur consecraturque, quia, et conspurcatum detestabili cultu, et omnium flagitorum genere domicilium, funditis evertitur; et ut invisa illi, dum superstes manebat, victima adoleatur. Cives verò itidem veluti mactantur Deo, ob sua ipsorum scelera, quibus jam omnem impietatis modum excesserant, longèque majoribus suis ipsi nequiores, progeniem daturi erant vitiosiores. Denique etiam supellex omnis una aboletur; ne in hoc bellis initio, omnium rerum egestate avidus miles, immodicis factis manubiis, ut erat civitas opulentissima, se nimis oneret, atque ad otium deinde, luxumque, quàm ad bellum proclivior fiat.

Sed Levi Gersonius ait: Ne quibus olim Israelitæ potentur opibus in Chanaanâ, earum causam hujus primæ urbis manubiis attribuere possint, tanquam in iis occulta quedam felicitatis vis fuerit, eoque benè existimant de Jerichuntiorum religione, atque communi vitâ.

Sed ista mihi causa subtilius quaesita, quam firmior esse videtur. Potest autem etiam illud dici: Ideò Deum universam sibi prædam addicere, ut eò evidentius sit, ac propius omnes, ipso damno amissæ prædæ admoniti, intelligant, illius solius potentia, victoriam istam esse partam, nihilque suis viribus, suæque laudi assumptum arbitrentur. Addunt quidam etiam illud, detestabilem videri eorum religionem, quorum res omnes, unâ cum ipsis, perditum ire jubet Deus. Sed quid facias vasis argenteis, aureis, æneis, ferreis, quæ adeò non detestatur ille, ut in suum ea thesaurum inferri jubeat? Et quæ causa sit, cur non similiter aliarum civitatum opes perendantur, quarum superstitiones nihil Jerichuntiorum ritibus meliores fuisse, est credibile? Hoc sanè vero non dissimile videri potest, hæc tantâ severitate primæ animadversionis terrorem incutere voluisse Deum reliquis hostibus, cùm superasset bellum difficillimum. Et simul vel metu impendentis exitii eos à vitâ turpissimâ flagitiosissimâque ad penitentiam et veri Dei cultum revocare. Neque enim etiam tum seram aut inutilem futuram penitentiam, quamvis completa esset omnium iniquitas, ut habet Scriptura. Satis magno argumento sunt exempla Rahabæ, et Gabonitarum; sed de hoc suis erit disputandi locus.

Sequitur in textu: *Duxerat Rahab meretricem salvam sit*, etc. Verbum דָּוָה, alii, vivere, ego salvam esse, interpretor libentius, quòd illam verborum complexionem: *Et quidquid cum ea est in domo*, non de solis hominibus, sed etiam de supellectile conservandâ accipiendam esse videantur efficere ea quæ versiculo 25 dicuntur. Sed enim observandum est, Josuam non jusjurandum illud, quo Rahab obstrictos tenebat exploratores, sed beneficentiam, quâ ipsa adversus populum Dei usa fuerat, causam ejus salutis afferre, nimirum quam etiam divi Apostoli Paulus et Jacobus. Fides enim illam ea servabat, quâ justus vivit, ut ait divus Augustinus, hoc est, ea quæ per charitatem fructuosa est. Sed hoc satis tractavimus capite 2, ad versiculum 11. Ceterum est ista Rahabæ et simul affinium atque cognatorum ejus omnium conservatio, exemplum maximè insigne mirificæ benignitatis et clementiæ Dei erga humanum genus, qui unius piæ mulierculæ gratiâ tam multis aliis parci. Sic Paulo quoque donantur 270 vectores. Et peperisset Dominus populosissimâ Sodomorum civitatè, si decem in eâ justos invenisset homines. Sed est hujusmodi exemplis plena historia sacra.

Nam quòd sæpè etiam boni cum malis involvi calamitatibus videntur, sic existimandum est, cum divo Cypriano, ex illius modi communibus cladibus, minimè confici, conditionis communitali morbis esse cum improbis. Nam dùm justus eo mortis genere vocatur ad refrigerationem, ut ait ille, injusti eodem abripiuntur ad supplicium. Sed hoc argumentum sæpius se offeret. Neque propriè ad hunc locum pertinet.

VERS. 18. — ET TANTUM VOS CAVEATE AD ANATHEMATI, NE FORTE, etc. In hoc versiculo vocabulum *anathema*, non unam significationem habet. Primò enim, ut nuper, significat res Deo devotas; mox in illis verbis: *Et expонатis castra Israel anathemati*, ipsam perniciem quæ dira vota consequi solet. Verbum autem אָנָתְמָה, anathematizetis, ut sic dicam, ex eadem formatum positione, hic significat, capere Deo devotas; et sibi sumere, ut ea quæ subjicitur particula explicat. At versu 20, significat rem devotam abolere. Septuag. Interpretes autem, qui pro eo reddiderunt ἀνάθημα, videntur paragrammatismo decepti, pro אָנָתְמָה legisse אָנָתְמָה, trajectis literis, et datheth pro resch posito. Nam ἀναθημα, pro ἀναθημα, hoc est, *conspicentes*, dixerunt, opinor. Sic enim converterunt verbum אָנָתְמָה capite proximo. Porrò in verbo *achar*, quòd conturbare, reddidimus, est, *καὶ παρασκευασίαν*, veluti prelium ejus rei, quæ proximo capite narrabitur. Achar, enim ei viro nomen erit, qui hanc legem violabit, quamvis idem etiam Achar vocetur.

VERS. 19. — ATQUE OMNE ARGENTUM, ET AURUM, VASAQUE ENEA ET FERREA, etc. Pro *aurum aeneum*, dixerunt Septuag. omne æs; nimirum illi אָרְזֵי, legerunt absque iod, אָרְזֵי. Pro illo in thesaurum Domini venit, reddidit Chaldaeus: *In thesaurum domus sacrarii Domini inferuntur*. Etenim thesaurus Domini servatur in tabernaculo sacrarii: quòd domus sacrarii usque eò vocatum est, dùm ædes Deo à Salomone est exædificata. In Numeris 3 scriptum est, aurum quòd tribuni, et centuriones, de manubiis victoriæ memorabilis à Madianitis reportate, offerebant Deo, Mosen et Aaronem similiter in tabernaculum illud intulisse, ut esset monumentum Israelitis in conspectu Domini, quòd eorum animos revocaret scilicet sæpè in memoria preclarissimæ victoriæ, quâ casis tot hostium millibus, neminem suorum desideraverant. Quis ergo dubitet, quin hic quoque eadem fuerit assertiva ista metalla, eodem